

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Froland kommune – Froland skole

TIL: Froland kommune

KONTAKTPERSON I KOMMUNEN:

Kommunalsjef Rune Kvikshaug-Taule

FYLKESMANNENS TILSYNSGRUPPE:

Rådgiver Miriam Ekra

Seniorrådgiver Kari Skogen, tilsynsleder

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Froland kommune – Froland skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger	7
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	10
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	11
4.1 Rettslige krav	11
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	12
4.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger	12
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	17
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	17
5.1 Rettslige krav	17
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	18
5.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger	18
5.4 Fylkesmannens konklusjon.....	21
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	22
6.1 Rettslige krav	22
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	22
6.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger	22
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	23
7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system	24
8. Frist for retting av brudd på regelverket	24
9. Skoleeiers frist til å rette	26
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	27

Sammendrag

- Tema og formål

Felles nasjonalt tilsyn 2014 – 17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse (som behandles i en senere rapport) og skolebasert vurdering (ikke gjennomført for Froland).

- Gjennomføring

Fylkesmannen åpnet 16.12.2016 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Froland kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå på Froland skole. Det stedlige tilsynet var 09.03.2017.

- Avdekkede brudd på regelverket

Froland skole ivaretar ikke alle aktuelle krav i regelverket for dette tilsynet.

- Status på rapporten og veien videre.

I denne endelige tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av de brudd på regelverket som er avdekket i tilsynet.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 16.12.2016 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Froland kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Froland skole.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse (som omhandles i en senere rapport) og skolebasert vurdering (som ikke har vært gjennomført i Froland). Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er 26. august 2017. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Froland kommune – Froland skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

---

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Froland skole.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Froland kommune ble åpnet gjennom brev 16. desember 2016. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg. Vi har også benyttet oss av andre kilder som Elevundersøkelsen.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen har mottatt egenvurderinger i RefLex med vedlegg. Videre hadde vi stedlig tilsyn og intervjuet lærere, spesialpedagogisk koordinator, elever og skolens ledelse med tanke på å få et helhetlig bilde av hvordan elevenes rettigheter ivaretas på Froland skole. For detaljer om dokumentasjon og intervjuer se *Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget* bakerst i rapporten.

3.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Våre observasjoner:

Fylkesmannen har sett nærmere på følgende av skolens dokumenter: *Mal, ukeplan, Froland skoles arbeidsbeskrivelse for å sikre elevens rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen, Rutiner for samarbeid om fag og Standard for arbeid med lokale læreplaner*. Lærerne er forpliktet til å legge inn kompetansemål og læringsmål i de lokale læreplanene, og ledelsen har som oppgave innen en gitt dato å sjekke at de lokale læreplanene er ferdige og tilgjengelige på It's Learning. I mal for ukeplan skal det oppgis mål for hvert fag.

Våre vurderinger:

Dokumentasjonen viser at skolen har et system for å sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene. Det er gjort klart gjennom intervjuer at skolens ledelse fører kontroll med at rutinen følges innen 15. september hvert år. Dette underbygges av at elevene i spørreundersøkelsen også klart svarer at de er kjent med målene. Det er en indikasjon på at systemet fungerer.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Våre observasjoner:

Rektor sikrer at lærerne ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen gjennom skrevet *Froland skoles arbeidsbeskrivelse for å sikre elevens rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen*. Her står det at lærer må sikre at elevene får kunnskap om hva som vektlegges i fagene. I dokumentet *Standard for arbeid med lokale læreplaner*, står det at elevene har rett til vurdering, men også «Elevene skal vite hva som skal vurderes og hvordan de skal vurderes». Vi har også fått *Medarbeidersamtaler 2017. Intervjuguide*. Her er det i punkt 12 direkte spørsmål knyttet til vurdering, som sikrer at lærerne følger dette opp. I intervjuene fikk vi bekreftet at dette punktet er justert i januar i år.

I intervjuene sier lærerne at de er opptatt av at elevene skal være kjent med kriteriene, men samtalene med elevene tyder på at dette varierer fra fag til fag.

Våre vurderinger:

Rektor har utvilsomt et system for å sikre at elevene skal bli kjent med vurderingskriteriene, og det har vært lagt mye vekt på dette temaet. Et problem er at flere rutinebeskrivelser er fra januar i år. Så spørsmålet er om skrivene så raskt er blitt godt kjent blant kollegene. I spørreskjemaene for de tre fagene, matematikk, norsk og

kroppøving svarer elevene stort sett bekreftende på at de er kjent med kriteriene. Samtalen med elevene tyder på at dette fungerer ulikt fra fag til fag.

Likevel mener vi at rektor sikrer at elevene skal bli gjort kjent med hva som blir vektlagt i vurderingen, og ser at det er i ferd med å bli en innarbeidet rutine.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Våre observasjoner:

Skolen har lagt ned et betydelig arbeid med lokale læreplaner. I *Standard for arbeid med lokale læreplaner står det*: «Alle kompetansemålene må fordeles over trinn for å sikre progresjonen». Vi har også fått eksempler på lokale læreplaner som viser at skolen tenker fagene over tre år. Skolen utviklet i 2016 et vurderingsskjema som går over tre år, og som ivaretar det å sikre at alle kompetansemålene kommer med. Dettet skjemaet er beregnet til individuell bruk ved standpunktklage. Skjemaet er tatt i bruk i 8. trinn.

Når det gjelder å sikre at alle de individuelle målene i IOP dekkes, er dette beskrevet i *Rutiner for spesialundervisning* og *Rutiner for opplæring og veiledning i å skrive IOP og årsrapport*. IOP og årsrapport skal sikre at de individuelle målene dekkes.

Våre vurderinger:

Gjennom planer og rutinebeskrivelser ser det ut til at rektor sikrer at alle kompetansemålene på hovedtrinnet dekkes. Skolen oppfyller kravet på dette punktet.

Når det gjelder IOP vurderer vi at skolens oppsett sikrer at de individuelle målene blir dekket i opplæringen. Det er imidlertid uklart om skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det er elevens IOP som er utgangspunkt for opplæringen. Vi ber Froland skole om dokumentasjon på hvordan dette gjøres.

På bakgrunn av den tilgjengelige dokumentasjonen vurderer vi at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Våre observasjoner:

Her er alle svar både i RefLex og i intervjuene samstemte om at elever som har rett til spesialundervisning får IOP. Skolen har også et sikringssystem, der spesialpedagogisk koordinator holder oversikt over at alle får IOP. Planene sier at IOP skal utarbeides inne en måned etter at enkeltvedtaket er fattet.

I innsendt materiale ser vi imidlertid at det i et enkelttilfelle har tatt svært lang tid før eleven fikk IOP. I samme eksempel sies det i enkeltvedtaket at IOP ikke vil bli utarbeidet før de har prøvd ut løsninger. I andre eksempler er det uklårheter med datoene for enkeltvedtakene, og dermed vanskelig å vite om de har overholdt skolens frist på en

måned. Enkeltvedtakene viser til at mål og innhold for opplæringen vil bli gitt i individuell opplæringsplan.

Vår vurdering:

Dette å utsette å utarbeide IOP, er noe vi vil fraråde. Det er bedre å begynne arbeidet med IOP, og heller ha en foreløpig plan som kan endres. Det er klart uheldig når det kan gå flere måneder før eleven får IOP. Spørsmålet er om et slikt «uhell», er nok til å si at skolen her ikke oppfyller kravet. Manglende datering i de andre eksemplene, underbygger usikkerheten.

Vi ser at skolen har høy bevissthet om at elever med rett til spesialundervisning skal ha IOP. Likevel vurderer vi at skolen ikke oppfyller regelverket på dette punktet, ettersom skolen igangsetter spesialundervisning uten å definere mål og innhold for opplæringen i enkeltvedtak om spesialundervisning eller IOP.

Dokumentasjonen som Fylkesmannen har fått tilsendt gir ikke trygghet for at IOP utarbeides innen skolens frist for dette.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

Våre observasjoner:

Vi har fått oversendt tre saker (med sakkyndig vurdering, enkeltvedtak og IOP) til vurdering. Skolens enkeltvedtak viser som nevnt tidligere til at mål og innhold for opplæringen skal beskrives i IOP.

Malen for IOP synliggjør avvik fra LK06. Det er satt opp tydelig i kolonner, under overskriften «Kompetansemål LK06 som eleven ikke kan nyttiggjøre seg». Videre synliggjøres elevenes individuelle mål.

Våre vurderinger:

Vi vurderer at skolens mal for IOP synliggjør avvik fra LK06 på en hensiktsmessig måte. Det kan synes å være samsvar i innhold mellom enkeltvedtak og IOP, men ettersom enkeltvedtaket viser til IOP for å presisere mål og innhold, oppfyller dette ikke kravene på dette punktet.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Våre observasjoner:

Vi har vurdert de tre sakene som er nevnt ovenfor. I skolens mal for IOP er det en egen kolonne som har tittelen organisering. I malene vi har fått som er utfyllt, veksler det mellom klasse og gruppe.

Intervjuer med lærerne ble det forklart at lærerne som underviser på trinnet samarbeidet om innholdet for klassen og spesialundervisningen.

Våre vurderinger:

Skolens mal for IOP gjør rede for individuell tilrettelegging og egne opplæringsmål. Vi vurderer derfor at IOP-ene har egne mål for opplæringen. Det er en utfordring å få til en samordning mellom IOP og klassens planer, når opplæringen foregår i mindre grupper. Lærerne gir uttrykk for at de samarbeider tett om tema, f.eks. i matematikk. Skolens innarbeidede fremgangsmåte for kollegasamarbeid sikrer samordningen.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Froland skole oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter på følgende områder:

Opplæringslova § 2-3 og forskriften §§ 1-1, 3-1, og 3-2

- Rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
- Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
  - mål for opplæringen
  - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
- Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
  - alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget

Opplæringslova §§ 5-1 og 5-5

- IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens) planer.

Froland skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på disse områdene:

Opplæringslova § 2-3 og forskriften §§ 1-1, 3-1, og 3-2

- Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
  - individuelle opplæringsmål i IOP.

Opplæringslova §§ 5-1 og 5-5

- Skolen utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.
- Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon

om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av undervisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen har undersøkt om skolens arbeid med undervisvurdering gjennomføres på en slik måte at det bidrar til å øke elevenes utbytte av opplæringen. Undersøkelsen er gjennomført på 9.trinn i fagene norsk, matematikk og kroppsøving.

Fylkesmannen har mottatt egenrederingsskjemaer for de ansatte og spørreskjemaer for elevene. Det er også oversendt skriftlig dokumentasjon, se vedlegg. Elever på 9.trinn har deltatt i samtaler som gjelder skolens arbeid med undervisvurdering. Det er også gjennomført intervju med skolens ledelse, spesialpedagogisk koordinator og lærere på 9.trinn.

4.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger

Veileder lærerne elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / annen godkjent læreplan eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til?

Våre observasjoner:

I spørreskjemaene som elevene har besvart i forbindelse med tilsynet, gir de aller fleste tilbakemelding om at lærerne forklarer hva som er målene i faget, slik at elevene forstår

hva de skal lære. I intervjuene bekrefter elevene at de i de fleste fagene får oppgitt mål for faget ved skolestart, mål for uka på ukeplanen og mål for større oppgaver.

Ledelsen viser til at det er gitt føringer for at lærerne skal veilede elevene om målene i fagene gjennom *Generell stillingsbeskrivelse for medarbeidere ved Froland skole*. Denne sier at den ansatte har ansvar for at elevgruppens/elevens pedagogiske tilbud er i tråd med lov og læreplan, men gir ikke konkrete føringer for når og hvordan lærerne skal gjøre dette.

Egenvurderingsskjemaene som lærerne har besvart, viser at lærerne informerer om målene ved skolestart, på ukeplanen, i oppstarten av større arbeider og i timene. Gjennom intervjuene med lærerne og elevene, får vi informasjon om at lærerne gjør dette ulikt. I noen fag får elevene utdelt målark før de skal utføre ulike oppgaver. Både elevene og lærerne viser til at de aktuelle målene er tilgjengelige på ukeplanen.

Våre vurderinger:

Vi ser både av elevenes svar i spørreskjemaene og informasjonen under intervjuene, at elevene opplever å bli veiledet i hvilke kompetansemål opplæringen er knyttet til. Elevene gir uttrykk for at det er ulikheter mellom lærere og fag. Intervjuene med lærerne bekrefter at de har ulik praksis for hvordan de veileder elevene om målene i faget, men alle gir slik veiledning.

Det er ikke sannsynliggjort i tilsynet at elever med enkeltvedtak om spesialundervisning får veiledning i sine mål gjennom opplæringen. Elever med enkeltvedtak har de samme rettigheter til å få veiledning i individuelle mål fra sin IOP som i læreplanmålene. Skolen har derfor ikke synliggjort i tilsynet at alle elever ved skolen får veiledning i de målene som opplæringen er knyttet til.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Veileder lærerne elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget?

Våre observasjoner:

Elevene svarer i spørreundersøkelsen og i intervjuene at de får vite hva læreren legger vekt på når arbeid i fagene blir vurdert. Elevene forteller at de får en orientering om vurdering i fagene i begynnelsen av skoleåret. Foran større oppgaver og arbeider får de målark med kriterier for måloppnåelse eller begrepsark. Det kan likevel være noe uklart i enkelte fag hva som kjennetegner høy måloppnåelse. I egenvurderinger og intervjuer opplyser lærerne at de i begynnelsen av skoleåret, og i det daglige arbeidet, formidler til elevene hva de legger vekt på i vurderingen av elevenes arbeid.

Skolens ledelse viser til dokumentet *Froland skoles arbeidsbeskrivelse for å sikre elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen*. Hva som legges vekt på i vurderinger er knyttet til kriteriene i de lokale læreplanene, og blir presentert i forkant av nye tema.

Våre vurderinger:

Kjennetegn på måloppnåelse er en del av alle de lokale læreplanene som vi har sett eksempler på i tilsynet, og vurderingskriterier fremgår i dem. Vi ser både av elevenes

svar i spørreskjemaene og informasjon under intervjuer, at elevene i de fleste fag opplever å få informasjon om hva lærerne legger vekt på i vurderingene.

Elevenes opplevelse av at dette ikke gjennomføres på samme måte i alle fag fører til at vi vurderer at skolens praksis ikke er i tråd med regelverket på dette punktet.

Gir lærerne elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene?

Våre observasjoner:

Skolen viser til at det er en innarbeidet rutine at elevene får tilbakemeldinger på hva elevene mestrer gjennom halvårsvurderinger i fag, elevsamtaler, i vurdering av oppgaver og kontinuerlig i timer. Vurderinger og halvårsvurderinger i fag uten karakter publiseres for eleven på skolens læringsplattform, It's Learning. Skolen har ingen felles rutine for hvordan tilbakemeldinger og halvårsvurderinger blir gitt. Lærerne forteller i egenvurderingene at de har ulik praksis i forhold til hvordan tilbakemeldinger gis, men at felles for alle at de legger dem inn på It's Learning. Flertallet av elevene svarer i spørreundersøkelsen at de får vite hva de får til i fagene underveis i opplæringen.

Våre vurderinger:

Vi ser at lærerne ved Froland skole gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene gjennom tilbakemeldinger i timene, skriftlige vurderinger av arbeider på It's Learning og skriftlige vurderinger i forbindelse med og i gjennomføringen av utviklingssamtalene.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet

Veileder lærerne elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget?

Våre observasjoner:

I spørreskjemaet som elevene har fylt ut svarer en stor andel av elevene at de ikke får veiledning underveis i opplæringen på hva de bør gjøre for å bli bedre i faget. Det er store forskjeller mellom fagene her. Det kommer frem i elevintervjuene at utviklingssamtalen i stor grad handler om elevens utvikling i kontaktlærer sine fag, og ikke alle fag.

Lærerne skriver i sine egenvurderinger og forteller i intervjuene at de gir elevene fremovermeldinger både i vurderingen av enkeltarbeider og i de skriftlige tilbakemeldingene de skriver til utviklingssamtalene. Disse skriftlige tilbakemeldingene er tilgjengelige for elever og foresatte på It's Learning.

Våre vurderinger:

Det er store forskjeller mellom fagene i forhold til hvordan elevene opplever å få tilbakemeldinger. Skolen har en innarbeidet rutine som sikrer at elevene får en skriftlig tilbakemelding i fagene i forbindelse med utviklingssamtalen. Denne rutinen sikrer i midlertid ikke at tilbakemeldingen inneholder hva eleven må gjøre for å bli bedre i faget.

Elevene opplever at de får tydeligere veiledning i kontaktlærer sine fag, og at de er usikre på hva som kreves for å øke kompetansen sin i andre fag.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Sørger lærerne for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid?

Våre observasjoner:

Det fremgår av intervjuer med ledelsen, lærerne og elevene at skolen ikke har en fast ordning med egenvurdering, eller et systematisk arbeid med hvordan lærerne kan involvere elevene i vurderingen av eget arbeid. I ett fag som ikke er omfattet av tilsynet forteller elevene at de gjennom skoleåret har hatt egenvurdering. Flertallet av elevene svarer i spørreundersøkelsen at de ikke får være med å vurdere arbeidet sitt i fagene omfattet av tilsynet.

Ledelsen og lærerne viser til skolens mal for *Egenvurdering og forberedelse til elevsamtalen og skole-hjem-samtalen 8.-10.trinn*. Denne gjennomføres på alle trinn på ungdomstrinnet, som et forarbeid til elevsamtalen og utviklingssamtalen. Lærerne forteller at det er ulik praksis i fag og mellom klassene i forhold til egenvurdering og kameratvurdering av for eksempel muntlige fremføringer.

Våre vurderinger:

Elevenes svar på spørreskjemaet er et klart signal om at de selv opplever å ikke delta i vurderingen av eget arbeid i fagene som dette tilsynet omfatter. Dette samsvarer også med elevenes svar på Elevundersøkelsen, gjennomført for trinnet høsten 2016. Elevene vurderer seg selv og sin innsats i fagene i forbindelse med forarbeidet til elev- og utviklingssamtalen, men sammenhengen mellom dette og vurderingen av eget arbeid i fagene er uklar for elevene.

Froland skole jobber ikke systematisk med elevene om egenvurdering i fag. Egenvurdering har tidligere vært tema i forbindelse med satsingen Vurdering for læring, men det er nå overlatt til den enkelte lærer å finne hensiktsmessige måter å gjøre dette på.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Får elevene fra og med 8. årstrinn halvårsvurderingen uten karakter a) midt i opplæringsperioden i alle fag? B) på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet?

Våre observasjoner:

Ledelsen gir føringer for halvårsvurderinger. Skolen har utarbeidet to veiledere med betydning for vurderingsarbeidet; *Froland skole, vurdering* og *Retningslinjer for skole-hjem-samtale*. Ledelsen, lærerne og elevene forteller i egenvurderingene og intervjuene at det gjennomføres utviklingssamtaler hvert halvår. Elevene får i den forbindelse en skriftlig tilbakemelding i alle fag. Denne gjøres tilgjengelig for elev og foresatte på It's Learning. Skole-hjem-samtalene gjennomføres mot slutten av høst- og vårsemesteret.

Våre vurderinger:

Regelverket stiller krav om at elevene skal ha halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringsperioden. Halvårsvurderingen med og uten karakter må henge tett sammen, og bli gitt rundt samme tid, slik at det er samsvar mellom vurderingene med og uten karakter. Halvårsvurderingen uten karakter bør komme tett før halvårsvurderingen med karakter. Det er vår vurdering at skolens rutine sikrer at elevene får halvårsvurdering uten karakter midt i opplæringen i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen a) gir informasjon om elevens kompetanse i fagene? b) gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin?

Våre observasjoner:

I egenvurderingene og intervjuene forteller lærerne at de i halvårsvurderingen uten karakter gir elevene tilbakemelding på hvilken grad av måloppnåelse eleven har på det tidspunktet, og hva eleven bør jobbe videre med.

Svarene fra elevenes spørreundersøkelse viser også her forskjeller mellom fagene.

Våre vurderinger:

I retningslinjene for vurdering ved Froland skole skal faglærer gjennomføre en fagsamtale med eleven der eleven blir gjort kjent med oppnådd kompetanse i forhold til mål, og hva det må jobbes med for å øke kompetansen. Dette synes ikke å være en innarbeidet fremgangsmåte ved skolen. Ledelsen har foreløpig valgt å ikke gi føringer for hvordan lærerne skal gjøre halvårsvurderingen uten karakter. De har vurdert å gjennomføre dette i Visma på sikt.

Det er vår vurdering at skolen i dag ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en?

Våre observasjoner:

I forbindelse med tilsynet har vi mottatt dokumentasjon på tre årsrapporter sammen med tilhørende IOP, sakkyndig vurdering og enkeltvedtak. Vi har også fått tilsendt *Rutiner for opplæring og veiledning i å skrive IOP og årsrapport*, og *Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak*.

I egenvurderingsskjema og intervjuer opplyser ledelsen, spesialpedagogisk koordinator og lærerne at skolen har opplæring og veiledning i hvordan skrive IOP og årsrapport hvert år. Det gjennomføres også møter i forhold til hver enkelt elev som har spesialundervisning. I disse møtene blir alle mål i elevens IOP vurdert.

Våre vurderinger:

Froland skole har en skriftlig rutine for oppfølging av enkeltvedtak om spesialundervisning. Denne er godt kjent blant de ansatte ved skolen, og er utgangspunktet for arbeidet med årsrapportene. Dette arbeidet sikrer at elevenes utvikling ut fra individuelle mål for opplæringen blir vurdert.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Froland skole oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter på følgende områder:

Opplæringsloven § 5-5 og forskriften §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13

- Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 som opplæringen er knyttet til.
- Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene.
- Elevene fra og med 8. trinn får halvårsvurdering uten karakter - midt i opplæringsperioden i alle fag - på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

Froland skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

- Lærerne veileder elevene om hvilke mål i IOP som opplæringen er knyttet til.
- Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin

5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av undervisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Froland skole har i forbindelse med spørsmålene som gjelder for undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning i stor grad vist til skolens rutinebeskrivelser *Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak, Oversikt over kartleggingsprøver Vokal*.

5.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Våre observasjoner:

Skoleledelsen viser i egenvurderingsskjemaet til skolens rutine for at alle elever gjennomfører ulike kartleggingsprøver i løpet av høsthalvåret. Dette er dokumentert gjennom rutinebeskrivelser som er sendt inn i forbindelse med tilsynet *Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak, Oversikt over kartleggingsprøver Vokal*.

I egenvurderingene og intervjuene forteller lærerne om ulike praksiser mellom fagene, i forhold til hvordan lærerne vurderer om elevene har tilfredsstillende utbytte. I et av fagene har lærerne tett dialog med elevene når de skal velge vanskegrad på lekser og oppgaver i timene. I de andre fagene vurderes elevenes utbytte gjennom prøver, oppgaver og arbeid i timene. Dette er også en del av grunnlaget for den vurderingen som faglæreren bruker når de gir elevene skriftlige tilbakemeldinger i forbindelse med skole-hjem-samtalen.

I intervjuer med lærerne, ledelsen og spesialpedagogisk koordinator opplyser de at lærerne snakker om elevenes utbytte av opplæringen i teamtid. Dersom en lærer er bekymret for elevens faglige utvikling, vil en drøfte dette med andre faglærere på trinnet. Skolen har noe avsatte ressurser til å styrke bemanningen i klassene en time i uken i fagene norsk og matematikk. Dersom utfordringene vedvarer, vil kontaktlærer i samråd med faglærer skrive en pedagogisk rapport, og melde eleven opp til skolens ressursteam. I den pedagogiske rapporten redegjør lærerne for tiltak som er prøvd ut innenfor rammene for tilpasset opplæring.

Våre vurderinger:

Skolens rutiner sikrer at det blir gjort kartlegginger og vurderinger av elevenes kompetanse og ferdigheter på ulike tidspunkt. I rutinebeskrivelsen står det at kontaktlærer og faglærer evaluerer resultatene på kartleggingsprøvene sammen med spesialpedagogisk koordinator. Det settes så opp en liste over elever som skårer på eller under bekymringsgrensen. Denne listen gjennomgås med avdelingsleder. Det settes så i gang utprøving av tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Det ble likevel ikke sannsynliggjort gjennom intervjuene at dette er en innarbeidet fremgangsmåte ved skolen. Vi ser også i egenvurderingsskjemaene at skolen ikke har en klar og felles fremgangsmåte for lærerne til å vurdere elevenes utbytte av opplæringen.

Vi ser at alle lærerne som vi har snakket med, har en bevissthet om at elevene skal ha et tilfredsstillende læringsutbytte og gjør en løpende vurdering av dette, men uten at vurderingene gjøres på en systematisk måte slik som regelverket krever. Skolen mangler en innarbeidet fremgangsmåte for hvordan lærerne skal vurdere elevenes læringsutbytte, herunder en terskel for hva som skal til for å drøfte eleven i møter.

Skolens rutine er etter vår vurdering ikke tilstrekkelig for å sikre en systematisk og løpende vurdering av om elevene har tilfredsstillende utbytte. Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av a) arbeidsmåter? b) vurderingspraksis? c) læringsmiljø?

Våre observasjoner:

Både ledelsen og lærerne opplyser at de vurderer hvordan elevene har det på skolen, og om de får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Rutinen vi får beskrevet er at når en faglærer er i tvil om læringsutbyttet, drøfter faglærer dette med kontaktlærer, før det blir tatt opp på trinnteam. Deretter blir det drøftet med avdelingsleder og spesialpedagogisk koordinator. Hvis man ikke klarer å tilrettelegge med tilpasset opplæring fyller man ut en

pedagogisk rapport, og melder eleven opp til ressursteam. Dette er også beskrevet i *Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak*.

Våre vurderinger:

Skolens rutiner ved bekymring og malen for pedagogisk rapport krever av faglærerne at de før en oppmelding til ressursteam prøver ut ulike tiltak innenfor rammene av tilpasset opplæring. Det er vår vurdering at dette sikrer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det gjennomføres vurdering av arbeidsmåter og vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte.

Vi ser at rutinen for henvisning til ressursteam er kjent blant lærerne. Den pedagogiske rapporten etterspør hvilke tiltak som er utprøvd. Den sikrer likevel ikke at det gjennomføres en systematisk vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Gjennomfører skolen tiltak i de tilfeller det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen?

Våre observasjoner:

Lærerne og ledelsen forteller at lærerne iverksetter ulike tiltak for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette ligger til grunn for at eleven kan meldes til ressursteam, og eventuelt videre til PPT. I dokumentgrunnlaget har ikke Fylkesmannen mottatt eksempler på utfylte pedagogiske rapporter. Lærerne forteller om at ressursen til støtte i fagene matematikk og norsk brukes til å hjelpe elever som har vist manglende læringsutbytte f.eks. etter en prøve.

Vår vurdering:

Fylkesmannen har fått tilsendt tre gjennomgående saker, hvor elevene har vedtak om spesialundervisning. I alle disse sakene har skolen gjennomført tiltak når de har oppdaget at eleven ikke har tilstrekkelig utbytte av opplæringen. Rutinebeskrivelsen som vi har mottatt sannsynliggjør at skolen setter inn tiltak i de tilfeller det avdekkes at eleven ikke har tilfredsstillende utbytte.

Vi vurderer at skolen oppfyller regelverkets krav på dette punktet.

Har skolen en innarbeidet fremgangsmåte for a) å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning? b) at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor?

Våre observasjoner:

Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak legger føringer for arbeidet med å vurdere om elevene har utbytte av opplæringen. Rutinene tar utgangspunkt i at lærerne vurderer elevenes utbytte ut fra kartleggingsprøver på høsten. Resultatene blir drøftet med spesialpedagogisk koordinator og avdelingsleder. Dersom tiltakene ikke er tilstrekkelige for å sikre tilfredsstillende utbytte, skriver kontaktlærer og faglærer en

pedagogisk rapport, og eleven meldes til ressursteam. Ressursteam består av rektor spesialpedagogisk koordinator og PPT.

Våre vurderinger:

Skolens fremgangsmåte i *Rutiner for spesialundervisning – fra kartlegging til vedtak* beskriver saksgangen for elever som skårer på eller under bekymringsgrense på kartleggingsprøver. Bekymring meldes til ressursteam, hvor rektor er fast deltaker. Lærerne melder på denne måten behov for spesialundervisning til rektor.

I tilsynet er det ikke sannsynliggjort at rutinen er kjent blant alle lærerne. Rutinen omfatter i tillegg kun fag og ferdigheter hvor elevene vurderes skriftlig. Den forteller ikke om hvilken fremgangsmåte skolen har ved bekymring med utgangspunkt i praktiske fag, og vurderinger med utgangspunkt i andre kilder enn kartleggingsprøver.

Vi vurderer at skolen ikke oppfyller regelverkets krav på punkt b.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Froland skole oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskriften § 3-11

- Skolen gjennomfører tiltak i de tilfeller hvor det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
  - at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor

Froland skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskriften § 3-11

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
  - arbeidsmåter
  - vurderingspraksis
  - læringsmiljøet
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
  - å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning

Opplæringsloven §§ 5-1, 5-4 og 5-5

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Vi har når det gjelder området om særskilt språkopplæring lagt særlig vekt på svarene i RefLex, dokumentet *Organisering av særskilt norsk ved Froland skole* og intervjuene med lærerne og ledelsen. Vi har ikke intervjuet elever om særskilt språkopplæring.

6.3 Fylkesmannens observasjoner og vurderinger

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Våre observasjoner:

Skolen benytter Utdanningsdirektoratets kartleggingsprøve som skal gjennomføres både ved oppstart av nytt skoleår før det fattes enkeltvedtak og underveis. I planene står det om kartleggingsverktøyet at «dette verktøyet bør brukes kontinuerlig», og det bekreftes i intervjuene at dette kartleggingsverktøyet brukes. Vi har fått vedlagt kartleggingsprøven *Kartlegging av språkkompetanse i grunnleggende norsk – Vår 2017*. Videre har vi fått

Rutiner for vurdering av kartlegging av læring i vokal. Denne siste sier at kartleggingen av språkkompetanse i grunnleggende norsk skal gjøres innen 15.05. Vi har også fått eksempel på forhåndsvarsel om enkeltvedtak om særskilt norskopplæring, og et eksempel på enkeltvedtak.

Når det gjelder vurdering av om elevene har behov for tospråklig fagopplæring eller morsmålsopplæring, opplyses det i RefLex at dette skal vurderes for elever som har fått vedtak om særskilt språkopplæring. Det ble sagt i intervjuene at dette vurderes. Matematikklærerne gav som eksempel at de noen ganger bruker tolk fordi det er mye tekst i oppgavene. I forhåndsvarselet er det nevnt at behovet for tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring skal vurderes. Imidlertid er ikke noe om dette nevnt i eksempelet på enkeltvedtak.

Det ble understreket at det er få elever på skolen som har behov for særskilt språkopplæring.

Våre vurderinger

Dokumentasjon og intervjuer viser at skolen har et system for å kartlegge språkkompetanse.

Når det gjelder vurdering av behov for tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring, virker det som om det gjøres en vurdering, uten at det er systematisert. Det viktigste er at det gjøres, men det bør også nedfelle seg i systemet. Derfor mener vi at skolen ikke oppfyller regelverket på dette punktet.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskkferdigheter underveis i opplæringen.

I planene står det at «dette verktøyet bør brukes kontinuerlig». I intervjuene fikk vi inntrykk av at elevene vurderes fortløpende, men ikke med utgangspunkt i kartleggingsverktøyet. Det kom også frem at det er en lærer som har et spesielt ansvar her.

Våre vurderinger:

Vi fikk inntrykk av at de få dette gjelder, følges opp. Imidlertid virker oppfølgingen noe tilfeldig. Vi har et inntrykk av at det er noen få lærere som har oppgaven, og at andre da kan ha mindre fokus på dette.

Med tanke på at det plutselig kan gjelde flere elever, og med tanke på at lærere i alle fag skal ha fokus på elevenes utbytte av opplæringen, mener vi at skolen ikke oppfyller kravene på dette punktet.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Froland skole oppfyller kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven § 3-12

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Froland skole oppfyller ikke kravene i opplæringsloven med forskrifter på de undersøkte områdene:

Opplæringsloven § 3-12

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen

7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system

Vi har vurdert å utvide tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om kravene i regelverket er oppfylt, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Dette gikk frem av vårt varselbrev. Til å vurdere dette har vi lagt til grunn skoleeiers og skolens egenvurdering, intervju på skolen og dokumenter og funn i tilsynet. Samlet sett vurderer vi at informasjon fra disse kildene ikke tilsier en utvidelse av tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system innenfor det temaet tilsynet omfatter. Vi viser da spesielt til at vi har erfart at skoleeier har en tett oppfølging av skolen, og har et system for å følge den opp.

Vi understreker at denne informasjonen ikke er et godt nok grunnlag til å vurdere om skoleeiers system oppfyller alle kravene i regelverket. Vi kan derfor på et senere tidspunkt gjennomføre tilsyn med om skoleeier har et forsvarlig system innenfor temaet i dette tilsynet eller på andre områder. Dette kan bli aktuelt dersom vi får nye opplysninger fra andre kilder eller gjennom andre tilsyn.

8. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene ovenfor konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Froland kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 26.08.2017. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Froland kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Froland skole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Froland kommune må i denne forbindelse se til at:

- Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
    - individuelle opplæringsmål i IOP.
2. Froland kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Froland skole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Froland kommune må i denne forbindelse se til at:

- Skolen utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.
- Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06

Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Froland kommune må sørge for at den individuelle undervisvurderingen ved Froland skole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Froland kommune må i denne forbindelse se til at:

- Lærerne veileder elevene om hvilke mål i IOP som opplæringen er knyttet til.
- Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.
- Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen
  - gir informasjon om elevens kompetanse i fagene
  - gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin

Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Froland kommune må sørge for at Froland skole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Froland kommune må i denne forbindelse se til at:

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av
  - arbeidsmåter
  - vurderingspraksis
  - læringsmiljøet
- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for
  - å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Froland kommune må sørge for at Froland skole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Froland kommune må i denne forbindelse se til at:

- Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.
- Norskferdighetene til elever med vedtak om særskilt språkopplæring blir kartlagt underveis i opplæringen.

9. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 26.08.2017.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

[sign]

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurdering og forberedelse til elevsamtalen og skole-hjem-samtalen 8.-10.trinn
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- Forhåndsvarsel om enkeltvedtak om særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring for elever med minoritetsspråklig bakgrunn
- Froland skole, vurdering
- Froland skoles arbeidsbeskrivelse for å sikre elevenes rett til å få et godt læringsutbytte av undervisningen/opplæringen
- Generell stillingsbeskrivelse for medarbeidere ved Froland skole
- Kartlegging av språkkompetanse i grunnleggende norsk – Vår 2017
- Mal, ukeplan
- Medarbeidersamtaler 2017. Intervjuguide.
- Oversikt over kartleggingsprøver Vokal
- Retningslinjer for skole-hjem-samtale
- Rutiner for opplæring og veiledning i å skrive IOP og årsrapport
- Rutiner for samarbeid om fag
- Rutiner for spesialundervisning– fra kartlegging til vedtak
- Rutiner for vurdering og kartlegging av læring i vokal
- Standard for arbeid med lokale læreplaner

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 09.03.2017.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Spesialpedagogisk koordinator
- Fire lærere i matematikk
- Tre lærere i norsk
- Tre lærere i kroppsøving
- Seks elever på 9. trinn, to fra hver av klassene
- Skoleledelsen ved rektor og to avdelingsledere